

Täysistunto

Torstai 4.4.2024 klo 16.00—19.02

7. Muutos varhaiskasvatuslain henkilöstön mitoittamiseen ja suhdelukujen toteutumiseen. Muutettava laki 540/2018, varhaiskasvatuslaki

Kansalaisaloite KAA 1/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.51 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! Lapseni aiemmassa päiväkodissa hänen päi-
väkotiryhmästään puuttuivat kuukausia kaikki varhaiskasvatuksen opettajat kokonaan.
Henkilöstöä oli päivittäin liian vähän, ja joka kerta, kun lähdin sieltä päiväkodin ovelta
kohti eduskuntaa, tunsin aika suurta häpeää siitä, miten me päättäjät olemme jo niin pitkän
aikaa epäonnistuneet varmistamaan, että tässä maassa jokaiselle lapselle riittäisi siellä var-
haiskasvatuksessa syliä, läsnäoloa, tukea kasvuun ja kehitykseen. Saan kentältä lähes päi-
vittäin yhteydenottoja uupuneilta varhaiskasvatuksen ammattilaisilta. Kiitos, kun olette
yhteydessä. Ja on heti alkuun pakko sanoa, että olen älyttömän pahoillani siitä, että te jou-
dutte siellä työssänne uupumaan. Tiedän, että te päivittäin, tänäänkin, olette yrittäneet teh-
dä parhaanne sen eteen, ettei yksikään lapsi jäisi vaille. Joskus se on kuitenkin mahdoton
tehtävä, kun ammattilaisia on liian vähän.

Kuulen erinäisissä verkostoissa jatkuvasti, miten moni vanhempi lykkää töihin menoa,
kun ei ole päiväkotipaikkaa tai kun huolettaa lapsen oikeuksien toteutuminen isoissa ryh-
missä, enkä minä ole ainut päättävä, joka tämän kaiken tietää, mutta hyvä kysymys on, mik-
si mitään ei tapahdu. Olen itsekin työskennellyt aiemmin juuri lasten parissa, myös päivä-
kodissa. Olen koko ikäni seurannut äitini uranuurtavaa työtä varhaiskasvatuksessa. En väi-
tä, että tietäisin kaikkea, mutta tiedän ainakin pienen siivun siitä, mistä puhun, kun totean,
etteivät varhaiskasvatuksen ongelmat ole uusia ja että niihin olisi pitänyt havahtua jo kauan
sitten. Yksikään päättävä ei voi sanoa yllättyneensä alan vaikeasta tilanteesta. Yksikään
päättävä, joka puhuu kauniisti lasten hyvinvoinnin turvaamisesta suomalaisessa yhteiskun-
nassa, ei voi ohittaa puhetta varhaiskasvatuksesta. Olen pettynyt ja olen kiukkuinenkin sii-
tä, että vaikka tämä yhteiskunta ei pyörisi ilman päiväkoteja, ilman varhaiskasvatusta, niin
silti ei tunnu riittävän poliittista tahtotilaa laittaa varhaiskasvatuksen tilanne kuntoon. Sen
on muututtava.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2024 vp

On nimittäin, arvon kollegat, aika surullista, että tässä salissa me puhumme varhaiskasvatuksesta vasta nyt, kun suomalaiset ovat sinnikkäästi kasanneet kansalaisaloitteen eduskuntaan käsiteltäväksi. Mutta kiitos, kun olette tehneet tämän kansalaisaloitteen. Kiitos, että pysäytätte eduskunnan tämän aiheen äärelle. Kiitos aloitteen allekirjoittaneille. Se on tarpeen ja se on arvokasta. Kiitokset jäävät kuitenkin kaikumaan tyhjyyttään, jos poliittisten tekojen tasolla muutosta ei saada vielääkään aikaan. Vihreiden puheenjohtajana totean, että vihreät kannattavat kansalaisaloitteen tahtotilaa turvata lasten arki varhaiskasvatuksessa ja antaa yhtäläiset mahdollisuudet oppimiseen, leikkiin ja turvallisiin ammatillaisiin varmistamalla riittävä määrä henkilöstöä jokaiseen vuoroon, jokaiseen lapsiryhmään. Tahtotila löytyy myös vihreiden koulutuspoliittisesta ohjelmasta, jossa todetaan, että on tehtävä sellaista politiikkaa, sellaisia päätöksiä, joilla varmistetaan kelpoisuuksien täyttyminen jokaisessa varhaiskasvatuksen ryhmässä ja yksikössä. On kuitenkin selvää, ettei varhaiskasvatusta ole ilman ammatillaisia.

Arvoisa puhemies! Ymmärrän, ettei ole mitään helppoja konsteja ratkaista tätä tilannetta, mutta kyse on lasten oikeuksien toteutumisesta. Siitä, että jokainen lapsi tulee nähdyksi. Siitä, että jokaiselle lapselle riittää tukea. Ei silloin voi asioita jättää ratkomatta vain siksi, ettei ole helppoja ratkaisuja. Kun me puhumme tästä kansalaisaloitteesta, me puhumme sen turvaamisesta, että riittävästi ammatillaisia kohtaa lapsia jokapäiväisessä arjessa. Me tiedämme tutkitun tiedon valossa, miten suuri merkitys laadukkaalla varhaiskasvatuksella on lasten kasvuun, kehitykselle, tulevaisuudelle ja koko yhteiskunnalle. Me emme ehkä aina osaa mitata sitä rahassa, mutta se ei tarkoita, ettei se arvo olisi niin suuri, että sen eteen pitää nähdä vaivaa. Mutta me tiedämme, että se laatu nimenomaan rakentuu riittävästä määrästä hyvinvoivia, pätevän koulutuksen omaavia varhaiskasvatuksen ammatillaisia. Jos meillä ei ole heitä, ei ole varhaiskasvatusta tai laatua.

Viime hallituskaudella tehtiin oikeansuuntaisia toimia, kuten lisättiin varhaiskasvatuksen opettajien koulutusta, palautettiin subjektiivinen oikeus kaikille lapsille varhaiskasvatukseen, alennettiin varhaiskasvatusmaksuja ja pienennettiin ryhmäkokoja, mutta ei se riittä. Viime hallitus tosiaan lisäsi aloituspaikkoja 2 100:lla, mutta sekään ei vielä riitä. Jätin jo tuolloin kirjallisen kysymyksen, miten varmistamme, että kaikkien lasten oikeudet täysimääräisesti toteutuvat päiväkotien ja varhaiskasvatuksen arjessa, kun ala kärsii henkilöstöpulasta. Tänäpäin olen uusinut tuon kirjallisen kysymyksen. Nyt olen jättänyt sen hallitukselle, joka kiitettävästi jatkaa varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkojen lisäämistä, mutta myös hallitukselle, joka samaan aikaan leikkaa juuri lapsiperheiltä, heikentää juuri näiden alojen veto- ja pitovoimaa. Vähiten en ole huolissani aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta uudistamisen sijaan. Miten jatkossa turvaamme ammattilaisten saatavuuden?

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvattajat tekevät arvokasta työtä yhteiskunnassa, lasten yhteiskunnassa, kuten joku viisas joskus hyvin päiväkotia osuvasti kuvasi. Mutta lapset eivät elä vain lasten yhteiskunnassa, vaan he elävät mitä suurimmassa määrin meidän aikuisten hallitsemassa maailmassa, aikuisten arjessa, ja silloin on selvää, että pienten päiväkotilaisten mukana sinne päiväkotien arkeen kulkeutuu paljon sellaisia haasteita, kysymyksiä, ilmiöitä ja huolia, joihin meidän päättäjien tulee vastata aivan muualla kuin varhaiskasvatusta koskevassa keskustelussa. Meidän on käännettävä katse neuvoloihin, vanhemmuuden tukeen, perheiden toimeentuloon, aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluihin ja lastensuojelun kysymyksiin. Lapset ilmentävät aina sitä yhteiskuntaa, jossa he elävät. Meillä on vastuu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2024 vp

Ja vaikka kiitokset eivät asioita korjaa, eivätkä ehkä edes lämmitä, haluan silti kiittää kaikkia teitä, jotka sitä korvaamatonta työtä teette. Kiitos, että te teette yhtä tämän yhteiskunnan vaativimmista töistä. Kiitos, kun te kasvatatte pieniä kansalaisia, opetatte, olette läsnä, luotte turvaa ja perustaa koko loppuelämälle. Te kannatte joka päivä vastuuta, jonka painoa harva meistä muistaa tai ymmärtää.

On kriittisen tärkeää, että juuri tässä salissa tehdään niitä päätöksiä, joilla lasten oikeuksien turvaaminen toteutuu, että teemme päätöksiä, joilla varmistamme, ettei yksikään pieni mieli särkyisi. Sen takia toivon ja vetoan, arvon kollegat, yli puoluerajojen, että me yhdessä varmistaisimme tämän kansalaisaloitteen tahtotilan toteutumisen ja sen rinnalla sen varmistamisen, että ammattilaisia todella riittää sinne meidänkin lastemme arkeen myös huomenna.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

17.58 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos kansalaisaloitteen tekijöille siitä, että nyt tämä erittäin tärkeä aihe varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksesta nousee keskusteltavaksi. Tässä aloitteessa tuodaan esille, että valtioneuvoston asetuksella säädetty aikuisten määrä ei käytännössä toteudu päiväkotiryhmissä. Tämä johtuu monista erisyistä ja porsaanrei'istä. Siksi aloitteessa esitetään, että henkilöstömitoitus tulisi olla ryhmä-, ei päiväkotikohtainen. Lisäksi mitoituksessa tulisi huomioida aidot käytännön tarpeet myös lepoaikojen aikana sekä osapäivähoidossa olevien lasten osalta.

Päiväkotien suurin ongelma on työntekijäpula. Lämmin kiitos ministeri Multalalle siitä, että varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkoihin osoitettiin helmikuun alussa 16,2 miljoonan euron lisärahoitus. Tällä saadaan rahoitettua 875 aloituspaikkaa lisää. Se on tärkeä alku tilanteen korjaamiseksi.

Itse henkilökohtaisesti kannan huolta erityisesti alle kolmivuotiaista lapsista, joiden määrä päiväkodeissa on kasvanut viime vuosina selvästi. Mielestäni alle kolmivuotiaalle ensisijaisesti paras paikka olisi kasvaa ja kehittyä kotona äidin ja isän kanssa, sillä alle kolmevuotias pieni lapsi ei kaipaa pedagogista ohjelmaa vaan turvallista, pysyvää hoivasuhdetta ja huomiota vanhemmiltaan, jotka kasvattavat vahvan kiintymyssuhteen ja perusturvan.

Osa lapsista stressaantuu isoissa ryhmissä, eivätkä kiireisten työntekijöiden kädet riitä aina kaikkialle. Seuraukset lapselle voivat olla tilapäistä stressiä pahemmatkin. Helsingin yliopiston tutkijatohtori Aino Saarisen mukaan on kiistatonta tutkimusnäyttöä siitä, että jos ryhmäkoko on liian iso, jos lapsi viettää varhaiskasvatuksessa liian pitkiä päiviä ja jos hoitajat vaihtuvat, on aggressioriski liian varhain päiväkotiin viedyillä lapsilla suurempi kuin muilla. Tämä on helposti selitettävissä sillä, että isoissa ryhmissä pieni lapsi ei saa riittävästi tarvitsemaansa huomiota ja hoivaa pysyvältä hoitajalta eikä ehkä tule riittävästi ymmärretyksi ja kiintymyssuhde ei vahvistu. Alle kolmivuotiaiden kotihoidon tukeminen parantaisi lasten hyvinvointia ja lisäksi voisi ehkä myös helpottaa henkilöstöpulaa ja vähentää kalliiden tilojen tarvetta. Tätä olen ajanut myös Jyväskylässä. Myös perhepäivähoito voi pienille lapsille olla päiväkotia rauhallisempi paikka.

On hienoa, että meidän hallitusohjelmassa korostetaan perheiden valinnanvapautta erilaisten varhaiskasvatuksen muotojen välillä.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite on tärkeä keskustelunavaus. Aloite tulee varmasti saamaan asianmukaisen käsittelyn valiokunnissa. Uskon, että meistä ihan jokainen kansan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2024 vp

edustaja haluaa, että suomalaiset lapset saavat parhaan mahdollisen alun elämälleen. Meidän aikuisten tärkein tehtävä on huolehtia lapsistamme ja suojata heille mahdollisimman turvallinen ja tasapainoinen lapsuus. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

18.02 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä tästä tärkeästä kansalaisaloitteesta, joka kymmenessä päivässä keräsi 50 000 allekirjoittajan kannatuksen ja on nyt täällä meillä käsittelyssä. Tässä kansalaisaloitteessa halutaan muutoksia varhaiskasvatukseen koskien varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitusta, suhdelukuja sekä suhdelukujen toteutumista. Tässä esitetään, että suhdeluvut pitää muuttaa koskemaan ryhmiä, eli niiden tulisi olla ryhmäkohtaisia, ei koko yksikkö -kohtaisia, niin kuin laki nyt määrittää.

Omat lapseni ovat olleet varhaiskasvatuksessa päiväkodissa, ja olen aina kokenut, että hoito päiväkodeissa on ollut ensiarvoisen laadukasta. On ollut hienoa nähdä, miten pienet lapset ja myös esikouluikäiset lapset ovat saaneet päiväkodissa hyvää kohtelua ja heidän tarpeitaan on kuultu. Mutta usein varmasti tilanne on ollut se, että henkilöstöä on puuttunut, ja kovassa paineessa ja haasteissa työntekijät tekevät työtään, lapsiryhmät ovat isoja, ja lasten tarpeet ovat erilaisia.

Julkisalan eläkevakuuttaja Keva teki selvityksen henkilöstöpulasta, ja tässä haluan mainita myös yleisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tilanteen tällä hetkellä. Äskettäin kyselytunnilla keskustelimme sote-palveluista. Keva totesi, että meiltä puuttuu tällä hetkellä 16 600 sairaanhoitajaa, 8 800 lähihoitajaa, 1 800 psykologia ja sosiaalityöntekijöitä 4 200 ja lastentarhanopettajia 6 000. Tämä kertoo siitä, että meillä on valtava tarve saada lisää henkilöstöä kaikkialle sosiaali- ja terveystalouteen. Pidänkin erittäin hyvänä sitä, että varhaiskasvatuksen opettajien paikkoja lisätään ja sinne kohdennetaan resursseja, niin kuin tämä hallitus on tekemässä. Keva totesi, että erityisopettajien tarve olisi 2 500 tällä hetkellä, ja tähän tarpeeseen tällä tavalla yritetään vastata.

Pidän tärkeänä, että lasten asia ja päiväkotien, esikouluikäisten asia kuullaan ja varhaiskasvatus on Suomessa laadukasta, ja toivon, että voimme yhdessä löytää näihin vastauksia, miten se tehdään. Resurssit ovat suppeat ja raha ei riitä kaikkeen, mutta turvallisen varhaiskasvatuksen tulee olla tavoitteena kaikille lapsille. Näin myös vanhemmat pystyvät tekemään työnsä hyvillä mielin, kun tietävät, että lapsella on hyvä olla varhaiskasvatuksessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

18.05 Pia Hiltunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensiksi kiitokset kansalaisaloitteen laatijoille ja allekirjoittajille. Nyt keskustelussa olevan kansalaisaloitteen keskeinen sisältö koskee henkilöstömitoituksen säätämistä varhaiskasvatuksessa ryhmäkohtaiseksi yksikkökohtaisuuden sijaan. Tällä hetkellä henkilöstömitoitus on seuraava: alle kolmevuotiaita lapsia neljä per kasvattaja, yli kolmevuotiaita kokopäiväisiä lapsia seitsemän per kasvattaja ja yli kolmevuotiaita osapäiväisiä lapsia 13 per kasvattaja. Kokonaisuudessaan päiväkotiryhmässä saa olla yhtä aikaa enintään kolme kasvattajaa, mikä tarkoittaa, että alle kolmevuotiaiden ryhmässä voi olla korkeintaan 12 lasta ja yli kolmevuotiaiden ryhmässä voi olla korkeintaan 21 kokopäiväistä lasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2024 vp

Huomioitavaa on, että mitoitusta on tiukennettu 1.8.21 henkilöstön poissaoloista johtuvan tilapäisen mitoituksen osalta. Varhaiskasvatuslakiin lisättiin tuolloin momentti siitä, että henkilöstömitoituksesta poikkeaminen ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Samalla varhaiskasvatuslakiin lisättiin myös työntekijöitä koskeva ilmoitusvelvollisuus, jolloin päiväkotien työntekijöiden tulee ilmoittaa kirjallisesti päiväkodin johtajalle havaitsemistaan epäkohdista tai niiden uhasta. Epäkohdat voivat liittyä esimerkiksi päiväkodin tiloihin, henkilöstön mitoitukseen ja kelpoisuuteen tai lasten epäasialliseen kohteluun.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä mainittujen noudattaminen ja valvonta on erittäin oleellista lasten turvallisen arjen takaamiseksi. Palvelun järjestäjän on huolehdittava riittävästä henkilöstöstä, lasten turvallisesta arjesta ja laadukkaasta varhaiskasvatuksesta kikkailematta suhdeluvuilla.

Mikäli kansalaisaloitteen ryhmäkohtainen suhdeluku toteutettaisiin, se maksaisi arvioiden mukaan esimerkiksi Helsingissä noin 70 miljoonaa euroa vuosittain ja vaatisi noin 33 prosenttia lisää henkilöstöä. Kuntien taloustilanteen ja varhaiskasvatuksen henkilöstöpuolan vuoksi tällaisen lain säätäminen ei ole realistista, pitkällä tähtäimellä kylläkin tavoittelemisen arvoista. Se, mihin tulisi puuttua nyt henkilöstömitoituksen osalta, olisi yhtenäistää yli kolmevuotiaiden kokopäiväisten ja osapäiväisten mitoitus niin, että se olisi molemmissa ryhmissä seitsemän lasta per kasvattaja. Toteutus olisi helpompi lainsäädännöllisesti, ja kustannuksiltaan OAJ:n laskelmien mukaan noin 44 miljoonaa euroa.

Toinen konkreettinen varhaiskasvatuksen arkea helpottava toimi olisi lisätä perheiden vastuuta niin, että mikäli perhe ei ilmoita varhaiskasvatustarpeen peruuntumisesta, siitä seuraisi korvausvastuu. Nyt nimittäin yksiköt kamppailevat myös sen kanssa, etteivät ne saa tietoa lasten todellisesta määrästä, ja samalla ruokailu- ja henkilöstökustannuksiin on varauduttava aiemmin ilmoitetun mukaan. Vastuun ilmoituksesta tulisi olla perheillä, jotta palvelun tarjoaminen olisi ennakoitavaa ja samalla kustannustehokasta. Tämä parantaisi myös järjestäjän mahdollisuutta tuottaa laadukkaampaa varhaiskasvatusta ja huolehtia henkilöstömitoituksesta.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan nykyisestä mitoituksesta on pidettävä kiinni niin, ettei sitä heikennetä. Tärkeintä on taata jokaiselle lapselle, ja sen myötä perheelle, turvallinen ja laadukas varhaiskasvatus osaavan henkilöstön voimin, aina lapsen etu edellä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen, poissa. — Edustaja Hamari.

18.09 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Meidän on yhteiskuntana kyettävä pitämään hyvää huolta ihan jokaisesta lapsesta. Varhaiskasvatus on ensimmäinen hyvin merkittävä yhteiskunnallinen ja institutionaalinen palvelu hyvin monen lapsen elämässä. Varhaiskasvatuksella on suuri merkitys sivistyksellisenä perusoikeutena, ja se myös lisää koulutuksellista tasa-arvoa. Se ehkäisee syrjäytymistä, huono-osaisuuden kierteen periytymistä, lasten välistä eriarvoistumista ja pienentää hyvinvoinnin ja terveyden eroja aikuisuudessa. Varhaiskasvatukseen osallistui vuonna 22 lähes 40 prosenttia alle 3-vuotiaista ja noin 89 prosenttia 3—5-vuotiaista lapsista. Näitä seikkoja vasten varhaiskasvatuksen toimintaedellytysten parantaminen on siis erittäin iso asia.

Arvoisa puhemies! Tänään on julkaistu myös lapsiasiavaltuutetun vuosikertomus, ja se luovutettiin tänään valtioneuvostolle, pääministeri Petteri Orvolle. Koska nyt käsitellään kansalaisaloitetta, joka liittyy hyvin vahvasti lasten perusoikeuksiin ja hyvinvointiin, niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2024 vp

tämä teema antaa mahdollisuuden keskustella tästä asiasta hieman kansalaisaloitteen aihetta laajemmin.

Lapsiasiavaltuutetun kertomuksessa sanotaan: ”Lapsiasiavaltuutettu painottaa, että kaikkeen kiusaamiseen ja väkivaltaan täytyy olla nollatoleranssi. Varhaiskasvatuksessa, oppilaitoksissa ja harrastuksissa tulee panostaa yhteisöllisyyteen, osallisuuteen ja tunnetaitojen opettamiseen. Erilaiset ohjelmat kiusaamisen ehkäisemiseksi täytyy ottaa aktiivisesti käyttöön, ja niitä tulee päivittää ja seurata. Lapsiasiavaltuutettu korostaa, että pitkäjänteistä ja laaja-alaista työtä kaikenlaisen lapsiin kohdistuvan väkivallan ja erityisesti lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi tulee jatkaa.”

Yhteiskunnassamme on tapahtunut lähiaikoina useita hyvin surullisia ja järkyttäviä lapsiin liittyviä tapahtumia. Ajattelen, että vanhemmuuden tukemisen lisäksi päiväkotitoi, koulu ja lapsen arjen ympäristöt ovat keskeisimpiä paikkoja, joissa lasten hyvinvointia voidaan seurata ja muutoksiin reagoida ennalta ehkäisevästi. Kiusaaminenkin voi alkaa jo päiväkodissa. Jos päiväkodissa ei ole riittävästi aikuisia, niin kiusaamista ei ehkä tunnisteta tai siihen ei voida välttämättä vaikuttavin keinoin puuttua. Oleellista on se, että päiväkodeissa ja kouluissa on riittävästi osaavaa ja hyvinvoivaa henkilökuntaa lapsiemme kasvua, oppimista ja kehitystä turvaamassa. On huomioitava myös se, että päiväkodeissa on yhä enemmän ja yhä pienempiä lapsia, ja sen tärkeämpää olisi, että aikuisia on riittävästi ryhmissä. Niin sanotuilla ”puolikkailla lapsilla” kikkailua ei pitäisi voida tehdä, eikä se lämmitä, että koko talossa on riittävän mitoituksen verran aikuisia, jos se yksinkertaisesti ei näy ihan jokaisessa ryhmässä.

Arvoisa rouva puhemies! Tuntemani varhaiskasvatuksen opettajat, sosionomit ja lastenhoitajat ovat hyvin sitoutuneita työhönsä ja tekevät todella sitä sydämellään, ja suuri kiitos siitä. Heille pitää turvata järkevät työolosuhteet myös henkilöstömäärän näkökulmasta. Se, että aikuisia on riittävästi, vaikuttaa erityisesti pienten lasten perusturvallisuuteen. Riittävät henkilökuntaresurssit turvaavat pienelle syylin ja antavat mahdollisuuden toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta arjessa.

Olen saanut varhaiskasvattajilta viestiä, että tämän lain voimaantulo olisi tällä hetkellä kaikista lakialoitteista varhaiskasvatuksen arkea parhaiten parantava. Saamani viestin mukaan se myös lisää varhaiskasvatuksen työntekijäpulan keskellä alan veto- ja pitovoimaa lisäämällä työhyvinvointia. Valitettavasti ryhmäkansliamme selvitystyön mukaan, jos tämä laki toteutettaisiin, se tulisi todella kalliiksi. Silti kysyn: jos me emme investoi lapsiin ja tässä tapauksessa varhaiskasvatukseen, niin kuinka kalliiksi se tulee? Minusta siihen meillä ei ainakaan ole varaa.

Lopuksi haluan kiittää tämän lakialoitteen tekijöitä ja allekirjoittajia, ja vielä kommentoin edustaja Garedewin puheenvuoroon, että esimerkiksi Suomessa kasvaa arviolta 70 000 lasta sellaisessa perheessä, jossa ainakin toisella vanhemmalla on vakava päihdeongelma. Tällöin en mitenkään voi yhtyä siihen, että jokaisen alle kolmevuotiaan lapsen paras paikka olisi olla kotihoidossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

18.14 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on todella nyt kansalaisaloite, jolla halutaan entisestään parantaa suomalaisen varhaiskasvatuksen laatua, tasoa ja sitä kautta myös niitä tuloksia, joita tällä erittäin rakkaalla ja tärkeällä palvelulla tavoitellaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2024 vp

On helppo yhtyä kyllä näiden aloitteentekijöiden tavoitteeseen siitä, että meidän pitäisi kyetä suomalaisesta varhaiskasvatuksesta saamaan entistä parempi. Varsinkin näin kahden varhaiskasvatusikäisen lapsen isänä voisin todeta, että jos itse saisi päättää ihan vain näistä näkökulmista, niin varmasti paras suhdeluku olisi yhden suhde yhteen. Olisin valmis säätämään täällä saman tien sellaisen lain, että jokaista lasta kohti olisi aina se turvallinen ja osaava aikuinen paikalla.

Mutta, arvoisa puhemies, nyt kun joudumme tätä asiakokonaisuutta myös päätöksentekijöinä tarkastelemaan, niin on sitten kuitenkin valitettavasti todettava myös se toinen kulma, että näistä hyvistä tavoitteista huolimatta en pidä kovin realistisena ainakaan nopealla aikavälillä, sitä, että kykenisimme näin hyvällä tavalla parantamaan sitä henkilöstömitoitusta, joka meillä varhaiskasvatuksessa on.

Aloitteen pihvihän liittyy siihen, että kun tämän hetken lainsäädäntö lähtee siitä, että henkilöstön suhdelukua lasten määrään katsotaan yksikkökohtaisesti, niin jatkossa se pitäisi katsoa ryhmäkohtaisesti. Ymmärrän oikein hyvin sen huolen, mistä kumpuaa tarve tälle muutokselle, mutta sitten on myös syytä todeta, mikäli se kertaheitolla tässä tehtäisiin, niin taloudelliset kuin esimerkiksi henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet, jotka tähän eittämättä liittyvät. En usko, että niitä kykenisimme kovin nopealla aikataululla ratkaisemaan.

Senpä takia, arvoisa puhemies, ajattelen, että tämän aloitteen hengessä on kuitenkin tärkeätä, että pyrimme jatkossakin parantamaan varhaiskasvatuksen tasoa, kehittämään sitä oikeaan suuntaan niin, että lapset, jotka tästä pääsevät nauttimaan, saavat siitä parhaat mahdolliset eväät elämään, mutta myös niin, että ammattitaitoinen henkilökunta, jota siellä työskentelee, haluaa työskennellä siellä jatkossakin. Toivon mukaan jatkossa yhä useampi haluaisi ajatella vaikkapa omaa uraansa tällä alalla.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun totean vielä sen, että kaikista tärkeintä kuitenkin tässä hetkessä on — kun puhumme jatkuvasti siitä, että me etsimme uusia sopeutustoimia julkisen talouden haasteisiin — että pitäisimme nyt ainakin kiinni siitä, että nykyistä mitoitusta ei lähde kukaan heikentämään. Viimeksi tällä tiellä oli Juha Sipilän hallitus 2015—2019, ja silloin ne tarinat, joita kuulimme niin varhaiskasvatuksen alan ammattilaisilta kuin lasten vanhemmilta, kyllä pysäyttivät, ja senpä takia edellinen hallitus, Antti Rinteen ja Sanna Marinin hallitus, teki muutoksen ja palautti henkilöstömitoitukseen siihen, mitä se aikaisemminkin oli. Ja toivon, että tämä hallitus ei lähde tätä asiaa muuttamaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä, poissa. — Edustaja Marttila.

18.17 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluan aloittaa kiittämällä aloitteen laatijoita siitä, että tänään eduskunnassa keskustelemme lapsista ja lasten turvallisuudesta arjesta varhaiskasvatuksessa.

Olen yhtä mieltä siitä, että varhaiskasvatuslaissa on henkilöstömitoitukseen liittyvä epäkohta, joka voi johtaa turvallisuuden vaarantumiseen tai jopa työntekijöiden uupumiseen. Ryhmäkohtaiseen mitoitukseen siirtyminen on kannatettava tavoite, ja on äärimmäisen huolestuttavaa, että tilapäinen ylitys sallii väljän tulkitsemisen ja jopa rakenteellisen suhdeluvun ylityksen peräti päivittäin. On kuitenkin selvää, että tämä muutos olisi kallis nykykunnalle, joilla on tiukat resurssit, kuten täällä on tuotu esille. Ja hyvä muutos on, että viime kaudella tätä mitoitusta tiukennettiin henkilöstön poissaoloista johtuvan tilapäisen mitoituksen osalta ja varhaiskasvatuslakiin lisättiin momentti siitä, että mitoituksesta poik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2024 vp

keaminen ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä, kuten myös ilmoitusvelvollisuus, jota toivon henkilöstön noudattaneen aktiivisesti.

Vähintään tulisi tarkastella osa-aikaisessa hoidossa olevien yli kolmevuotiaiden mitoitusta. Olin itse vielä töissä lastensuojelussa niihin aikoihin, kun asiakasmitoitusta tiukennettiin, ja tiedän, että mitoitus voi olla myös merkittävä vetovoimatekijä, kun työtä voi tehdä kunnolla. On päivänselvää, että päiväkotien nykytilanne ei mahdollista riittävällä tavalla esimerkiksi tunnetaitoihin tai kiusaamistilanteisiin puuttumista. Millaisin taidoin näiden lasten voi odottaa siirtyvän koulumaailmaan, ja mikä hinta on sillä, että varhaiskasvatuksen ja lasten arki on yhtä selviytymistä? Erään hoitajan sanoin: ”Lapset jäävät. He jäävät herkässä, koko loppuelämäänsä vaikuttavassa kehitysvaiheessaan selviämään kaoottisista päivistä väsyneiden aikuisten kanssa, joilla ei ole aikaa eikä voimia antaa heille heidän tarvitsemaansa huomiota ja hoivaa.”

Arvoisa rouva puhemies! Lapsemme ansaitsevat parempaa. Ja haluan sanoa varhaiskasvatuksen työntekijöille: kiitos, että hoidatte lapsiamme. Ja tämä aloite, henkilöstö ja lapset, ansaitsevat huolellisen käsittelyn eduskunnassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

18.20 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tulen tänne, koska en ole varma, pysynkö kolmessa minuutissa, kun on kyse tästä äärimmäisen tärkeästä aiheesta, jota myöskin pääsin aika paljon pohtimaan edellisellä vaalikaudella toimiessani opetusministerinä. Haluan myöskin aloittaa kiittämällä näitä aloitteen tekijöitä. Se, että tämä aloite on kerännyt tämän vaadittavan määrän allekirjoituksia niin nopeasti, minun mielestäni kyllä kuvastaa sitä, että tämä on aihe, joka liikuttaa ja huolestaa ei vain alalla työskenteleviä vaan yleisesti suomalaisia.

On myöskin hyvä alkuun todeta, että kun me puhumme mitoituksista, niin me emme puhu jäykistävästä normeista, niin kuin aina välillä ehkä enemmän siellä salin oikealla laidalla on tapana näitä kuvailla — ikään kuin aina annetaan sellaista kuvaa, että henkilöstömitoitukset eri muodoissa on vähän tämmöinen vaikea ja raskas, byrokraattinen ja jäykistävä asia — vaan me puhumme siitä, miten lainsäädäntö määrittää henkilöstön työkuormitusta. Sillä on aivan oleellinen yhteys siihen, minkälainen se työntekijöiden arki on niin eri sosiaali- ja terveydenhuollon ammateissa kuin varhaiskasvatuksessa.

Siksi edellisellä kaudella tehtiin monta eri toimenpidettä, joilla haluttiin tätä sääntelyä parantaa. Palautettiin ensinnäkin tämä yli kolmevuotiaiden suhdeluku, yhden suhde seitsemään, jota siis Sipilän hallitus kasvatti. Tiukennettiin myöskin lainsäädäntöä liittyen tilapäisiin ylityksiin johtuen siitä, että tuli tietoa, että kunnat käytännössä tahallaan tai tahattomasti tulkitsivat lakia väärin. Eli tilapäisiä ylityksiä ei voi olla päivittäin — voi olla joskus, jos joku sairastuu tai tapahtuu jotain äkillistä, mutta se ei voi olla normaali tila koko ajan. Jotta tämä olisi päivänselvää, niin tätä lainsäädäntöä vielä ikään kuin tarkennettiin tämän asian selkeyttämiseksi. Koen myöskin äärimmäisen turhauttavana lainsäätäjän näkökulmasta, jos säädetään ja vielä tarkennetaan mutta tämäkään ei johda lain oikeanlaiseen soveltamiseen paikallisesti. Tämän lisäksi tuli myöskin ilmoitusvelvollisuus, johon jo viitattiin, ja sen lisäksi säädettiin myöskin varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta eli säädettiin tuen rakenne varhaiskasvatukseen.

Meillä on nyt tällä hetkellä tämä sama logiikka kuin perusopetuksen puolella yleisestä, tehostetusta ja erityisestä tuesta. Oikein toteutettuna tämänkin pitäisi näkyä henkilöstöre-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2024 vp

surssien käytössä, eli jos on tukipäätöksen saaneita lapsia, niin sen pitäisi näkyä myöskin siinä, että voidaan esimerkiksi ryhmäkokoa pienentää. Tiedän, että tämä ei valitettavasti ole todellisuutta kaikkialla, mutta oikein toteutettuna sen pitäisi toimia näin. Kaiken tämän lisäksi myöskin edellisellä kaudella panostettiin aloituspaikkoihin. Minun mielestäni on tärkeätä painottaa näitä molempia. Ei riitä, että me lisätään aloituspaikkoja, jos me ei tehdä toimenpiteitä alan vetovoiman lisäämiseksi, vaan näiden pitää kulkea käsi kädessä, jotta alan ammattilaisillakin on se näkymä ja tietoisuus siitä, että lainsäätäjä myöskin on sitoutunut tekemään toimenpiteitä resurssien ja lainsäädännön tasolla, jolla tätä työn laatua ja työskentelyolosuhteita parannetaan.

Liittyen tämän aloitteen ehdotuksiin kannatan ehdottomasti sitä, että tätä osa-aikaisten lasten suhdelukua muutetaan niin nopeasti kuin mahdollista. On aivan epäloogista ajatella, että meillä olisi puolikkaita lapsia. Kun he ovat paikalla ryhmässä ja varhaiskasvatuksessa, he ovat kokonaisia lapsia kokonaisilla tarpeilla. Jos en ihan väärin muista — ja voi olla, että muistan väärin — niin tämän kustannus olisi ehkä noin 50 miljoonaa, siis koko valtakunnan tasolla. Eli tämä ei ole myöskään mikään järjestyttävän kallis muutos tehtäväksi, ja se on ehdottomasti se, mihin seuraavaksi minun mielestäni pitäisi ryhtyä.

Mitä tulee tähän ryhmäkohtaiseen suhdelukutarkasteluun, niin periaatteessa kannatan sitä. Luulen, että jokainen ajattelee, että se menisi näin, että se on ryhmäkohtainen, että sinä katsot sitä sinun oman lapsen ryhmää ja lasket siinä sitä lapsimäärää ja niiden aikuisten määrää. Minä selvyitin myöskin tätä aika paljon edellisellä kaudella, ja toki tämä on kustannuskysymys. Minun mielestäni se ei ole olennaisinta, vaan on hyvä tiedostaa se, että ainakin noin pari vuotta sitten vielä monet alan ammattilaisetkin pelkäsivät sitä, että jos siirryttäisiin tämmöiseen ryhmäkohtaiseen tarkasteluun, niin se saattaa tässä työvoimapulatilanteessa johtaa siihen, että tulee vielä enemmän lapsisiirtoja ryhmästä toiseen, jotta tämä ikään kuin ryhmäkohtainen suhdelu sitten täyttyisi päivän aikana, ja niin ei saa käydä. Se olisi ojasta allikkoon, koska me emme halua missään nimessä siirtää lapsia omasta tutusta ryhmästä johonkin toiseen. Eli jos ja kun toivon mukaan jossain vaiheessa myöskin tähän ryhmäkohtaiseen suhdeluun siirrytään, niin pitää olla varmuus siitä, että se ei aiheuta siellä paikallistasolla taas kerran joitain sellaisia tulkintoja tai sovelluksia, mitä lainsäätäjä ei ole tarkoittanut tai halunnut, koska meillä nyt valitettavasti on näitä esimerkkejä jo tästä voimassa olevasta lainsäädännöstä.

Itse ajattelisin, että fiksuinta olisi tehdä tämmöinen pidemmän aikavälin suunnitelma, että olisi ikään kuin aika, että tällöin muutetaan tätä osa-aikaisten lasten suhdelukua. Sen lisäksi kannatan itse tällaista kolme plus yksi -ajattelua, eli pyrittäisiin siihen, että mahdollisimman moniin yksiköihin ja ryhmiin palkataan aina se plus yksi työntekijä, joka voi olla avustaja tai lastenhoitaja. Meidän lainsäädäntöhän määrää vain sen, mitä näiden kolmen henkilön pitäisi olla, eli me tätä kautta myöskin pyrittäisiin saamaan sellaista pysyvää henkilöstöä kaikkiin yksiköihin ja mahdollisimman moneen ryhmään, mikä toisi vähän sitä joustoa ja edesauttaisi myöskin niiden muiden ammattilaisten jaksamista siellä, ja sitten olisi joku vuosiluku- tai päivämäärä, ajatus siitä, missä vaiheessa ehkä voisi olla mahdollista siirtyä tähän ryhmäkohtaiseen suhdelukutarkasteluun. Sen rinnalla myöskin olisi linjattu, miten paljon pistetään rahaa näiden aloituspaikkojen lisäämiseen. Molempia pitää tehdä, mutta tämmöinen pidemmän aikavälin suunnitelma, strategia ja näkymä siitä, miten tätä lainsäädäntöä kehitetään, olisi minun mielestäni tarpeen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2024 vp

Minun tiedossani ei ole yhden yhtäkään hallitushanketta tämän lainsäädännön kehittämiseksi tällä kaudella. Jos olen väärässä, niin joku hallituspuolueen edustaja saa mieluusti minua korjata.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.